

Commissie Meijers

Permanente commissie van deskundigen
In het internationaal vreemdelingen-,
Vluchtelingen- en strafrecht

Secretariaat

postbus 201, 3500 AE Utrecht/Nederland
telefoon 31 (30) 297 43 28
telefax 31 (30) 296 00 50
e-mail cie.meijers@forum.nl
www.commissie-meijers.nl

Aan De leden van de Commissie voor Veiligheid en Justitie
van de Tweede Kamer der Staten- Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Kenmerk CM1210

Betreft Notitie ten behoeve van het algemeen overleg van de Commissie Veiligheid en Justitie
op 6 juni as. over de JBZ- Raad op 7 en 8 juni.

Datum Utrecht, 30 mei 2012

Geachte leden van de Commissie voor Veiligheid en Justitie,

De Commissie Meijers heeft kennis genomen van de agenda van uw Commissie. Uit de agenda blijkt dat u op 6 juni 2012 algemeen overleg zult voeren over de JBZ- Raad dat zal plaatsvinden op 7 en 8 juni. Tijdens de JBZ- Raad zal onder andere gepoogd worden een algemene oriëntatie te bereiken over de ontwerprichtlijn betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en betreffende het recht op communicatie bij aanhouding.¹ Het AO betreft dus een belangrijk moment om vragen en opmerkingen over dit voorstel onder de aandacht van de Nederlandse regering te brengen.

De Commissie Meijers verwelkomt het Commissievoorstel als een belangrijke stap in de versterking van procedurele rechten van verdachten in de Europese Unie (zie ook onze eerdere notitie, CM1109 van 13 september 2011).

Niettemin roept de meest recente versie van dit voorstel² enkele opmerkingen en vragen op. De Commissie Meijers stelt uw Kamercommissie voor deze opmerkingen en vragen tijdens het algemeen overleg aan de regering voor te leggen:

1. Ten eerste, pleit de Commissie Meijers voor een verduidelijking van de reikwijdte van de ontwerprichtlijn. In het voorstel is bepaald dat de rechten waarin deze richtlijn voorziet, gaan gelden vanaf het moment dat jegens een persoon een verdenking bestaat dat een strafbaar feit is begaan. Echter, ingeval dat strafbare feit een 'minor offence' betreft, zouden de rechten in een later stadium moeten gaan gelden (zie artikelen 2(3) en 2(4) ontwerprichtlijn). De definities van 'minor offence' kunnen in de lidstaten sterk uiteen lopen. De vraag rijst dan ook: **welke strafbare feiten moeten worden beschouwd als 'minor offence' en waarom wordt dit niet in de richtlijn vastgesteld?** Nu bestaat immers het risico dat de uitoefening van betreffende rechten niet in de gehele Europese Unie op gelijk niveau wordt gewaarborgd.
2. Met betrekking tot de reikwijdte vragen wij voorts uw aandacht voor het volgende: in artikel 3(2) wordt voorgesteld om de richtlijn niet van toepassing te doen zijn op procedures waarin weliswaar een sanctie kan worden opgelegd, maar dan door een andere autoriteit dan de strafrechter. Bijvoorbeeld in het geval van een OM-afdoening, zouden de rechten waarin de ontwerprichtlijn voorziet, pas in een beroepsprocedure tegen deze afdoening gaan gelden. Omtrent de uitwerking van deze bepaling in de praktijk bestaan zorgen. Het is bekend dat verdachten geregeld de voorkeur geven aan buitengerechtelijke afdoeningsmodaliteiten in de veronderstelling dat die voordelen bieden boven de gerechtelijke afdoening (bijvoorbeeld de veronderstelling dat de buitengerechtelijke afdoening geen "strafblad" oplevert). Als in die fase het recht op toegang tot een advocaat niet onverkort geldt, kunnen onterechte aannames gemakkelijk blijven bestaan. **Kan zonder bijstand van een advocaat de beslissing van verdachten om een buitengerechtelijke afdoening te prefereren dan nog wel worden beschouwd als gebaseerd op 'informed consent'?**

¹ Commissievoorstel van 8 juni 2011, COM(2011) 326 def.

² Council document 10324/12 van 25 mei 2012 (General approach).

3. Een andere kwestie betreft de verwijzing naar nationaal recht in artikel 3(3)(b) van het voorstel. De verdachte heeft niet alleen recht op de aanwezigheid van zijn raadsman gedurende verhoren; die advocaat mag ook participeren. Juist die participatie van de raadsman lijkt afhankelijk te worden gemaakt van 'procedures in national law'. Het blijft daarmee onduidelijk wat dit precies inhoudt en in hoeverre er in het nationale recht mag worden afgeweken van het recht op niet enkel een aanwezige, maar ook een actieve advocaat. **Wordt met de verwijzing naar nationaal recht geen vergaande afbreuk gedaan aan het recht dat de ontwerprichtlijn beoogt te waarborgen?**
4. In aanvulling op het punt onder (3) rijst de vraag waarom niet explicieter wordt omschreven wat de 'participation' van de raadsman gedurende verhoren precies behelst. Het is naar ons oordeel aan te bevelen dat **artikel 3(3)(b) overeenkomstig paragraaf 21 preambule wordt aangevuld met de zinsnede dat de advocaat vragen mag stellen, toelichtingen mag vragen en verklaringen mag afleggen.**
5. Ook met betrekking tot artikel 3(3)(c) is verduidelijking zeer gewenst. In dit artikel wordt het recht dat bepaalt dat de advocaat aanwezig mag zijn bij onderzoekshandelingen of andere handelingen ter vergaring van bewijsmateriaal waarbij de aanwezigheid van de verdachte vereist is of volgens nationaal recht is toegestaan, afhankelijk gemaakt van de voorwaarde dat aanwezigheid van de advocaat niet zal leiden tot een buitensporige vertraging van deze handelingen en het het verzamelen van bewijs niet zal schaden. **Wordt hiermee geen afbreuk gedaan aan het recht dat deze bepaling beoogt te regelen? En wie bepaalt dat niet aan de voorwaarde van deze bepaling is voldaan?**
6. Een soortgelijke vraag kan worden opgeworpen naar aanleiding van het voorgestelde artikel 3(5), waarin de lidstaten ruimte wordt gelaten de uitoefening van rechten waarin deze ontwerprichtlijn voorziet tijdelijk uit te stellen, wanneer daarvoor dwingende reden bestaan die verband houden met de omstandigheden van de zaak. Blijkens paragraaf 22 van de preambule moet hierbij onder meer worden gedacht aan situaties waarin een spoedeisend belang bestaat 'to prevent a substantial jeopardy to ongoing criminal proceedings'. De Commissie Meijers kan zich niet snel een situatie voorstellen waarin de enkele aanwezigheid van een advocaat bij een verhoor een "substantieel gevaar voor lopende onderzoeken" zou opleveren, waardoor een raadsman niet zou moeten worden toegelaten tot het verhoor. De aanwezigheid van een advocaat tijdens een verhoor is van belang om het in artikel 6 EVRM gegarandeerde verdedigingsrecht te kunnen effectueren. Indien daarop lichtvaardig uitzonderingen worden toegelaten, zal dat er toe kunnen leiden dat geen sprake (meer) is van een "fair trial" als bedoeld in artikel 6 EVRM en de jurisprudentie van het EHRM. **De Commissie Meijers werpt dan ook de vraag op of dit criterium niet specifiek zou moeten worden geformuleerd en zodanig dat daaruit blijkt dat van een hoge uitzondering sprake moet zijn.**
7. Een laatste opmerking betreft de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen de verdachte en diens advocaat. De Commissie Meijers benadrukt het fundamentele belang van het beginsel van vertrouwelijke communicatie. Afwijking van dit beginsel moet slechts onder zeer uitzonderlijke omstandigheden mogelijk zijn. In dat verband verdient artikel 4(2) van het voorstel kritische aandacht. Naar het oordeel van de Commissie Meijers biedt de onder artikel 4(2)(a) genoemde uitzondering in haar huidige bewoordingen (*indien het "dringend noodzakelijk is om ernstige misdrijven te voorkomen"*) de mogelijkheid om de vertrouwelijkheid tussen advocaat en cliënt te schenden in een frequentie die geen recht doet aan het fundamentele karakter van die vertrouwelijkheid. Daarmee zou die vertrouwelijkheid te veel uitgehold kunnen worden.

Tot nadere toelichting zijn wij steeds bereid.

Met vriendelijke groeten,

Prof. mr. C.A. Groenendijk
Voorzitter